

Geneza i instytucje Unii Europejskiej

Geneza i instytucje Unii Europejskiej

Scenariusz "Unia Europejska - jak to się zaczęło?" dotyczy elementów wiedzy związanych z genezą powstania Unii Europejskiej, funkcjonowaniem głównych instytucji europejskich oraz sposobów dochodzenia do konsensusu.

Lekcja jest odpowiedzią na wymagania podstawy programowej przedmiotu edukacja obywatelska, działu VI. W ramach lekcji młodzież pozna podstawowe informacje na temat genezy powstania UE, ale będzie też miała szansę doświadczyć sytuacji współpracy oraz, w ramach lekcji 90-minutowej, poćwiczyć czym jest konsensus. Lekcja pozwala na ćwiczenie umiejętności takich jak poszukiwanie, weryfikowanie i krytyczne analizowanie informacji, budowanie i wyrażanie własnego zdania, prowadzenie opartych o wzajemny szacunek rozmów.

Poziom edukacyjny/grupa docelowa:

Uczniowie i uczennice liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia

Przedmiot oraz związek z podstawą programową:

Przedmiot edukacja obywatelska

W odniesieniu do wymagania działu VI podstawy programowej przedmiotu edukacja obywatelska, uczeń/uczennica opisuje genezę powstania Unii Europejskiej, rozpoznaje jej główne instytucje (Radę Europejską, Radę Unii Europejskiej, Komisję Europejską, Parlament Europejski oraz Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej) i opisuje udział Polski w procesach decyzyjnych w Unii Europejskiej.

Wymaganie odpowiada na poniższe cele główne przedmiotu:

Cel 1 – rozumienie sfery publicznej. Uczeń rozumie najważniejsze zjawiska oraz procesy społeczne i polityczne, a także zasady nimi rządzące, poddaje je samodzielnej analizie i ocenie, wykorzystując również perspektywę historyczną.

Czas trwania lekcji/zajęć:

45 min. z możliwością przedłużenia do dwóch jednostek lekcyjnych.

Metody i formy pracy:

- burza pomysłów,
- dyskusja,
- prezentacja nauczycielska,
- analiza wybranych źródeł i informacji,
- praca w grupach i prezentacje grup.

Dodatkowo dla wariantu 90-minutowego:

- praca w grupach i prezentacje grup,
- analiza wybranych źródeł i informacji.

CELE DLA NAUCZYCIELEK/ NAUCZYCIELI

Po lekcji uczennica/uczeń:

- opisuje genezę powstania Unii Europejskiej;
- umie rozpoznać główne instytucje Unii Europejskiej (Radę Europejską, Radę Unii Europejskiej, Komisję Europejską, Parlament Europejski oraz Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej);
- potrafi opisać udział Polski w procesach decyzyjnych w Unii Europejskiej;
- wymienia i określa cele funkcjonowania poszczególnych instytucji europejskich;
- potrafi formułować własne zdanie w temacie w oparciu o zdobytą wiedzę.

Dodatkowo w ramach lekcji 90-minutowej:

- potrafi wyjaśnić, czym jest konsensus i jak do niego można dochodzić.

EFEKTY KSZTAŁCENIA

(CELE W JĘZYKU UCZENNIM
I UCZNIÓW)

Po lekcji będę potrafił/a:

- wyjaśnić, jaka była geneza powstania Unii Europejskiej;
- wymienić podstawowe fakty związane z procesem integracji europejskiej;
- rozpoznawać główne instytucje Unii Europejskiej;
- wyszukiwać i krytycznie analizować informacje dotyczące zadań oraz zakresów kompetencji niektórych z kluczowych instytucji Unii Europejskiej;
- krytycznie analizować informacje na temat procesów zjednoczeniowych w Europie.

Dodatkowo w ramach lekcji 90-minutowej będę potrafił/a:

- budować własną refleksyjność na temat najważniejszych przesłanek procesów zjednoczeniowych;
- korzystać z doświadczeń z lekcji dotyczących ćwiczenia się w oparciu na szacunku i zaufaniu rozmowie oraz ćwiczyć metody dochodzenia do konsensusu.

I. WPROWADZENIE DO TEMATU LEKCJI

🕒 10 MINUT

Wyjaśnij klasie, o czym będziecie dziś mówić na lekcji. Powiedz, że historia Europy to wieki wojen i konfliktów między poszczególnymi państwami. Dlaczego/z jakiego powodu państwa postanowiły współpracować i jednoczyć się po II Wojnie Światowej? Zaproś klasę do ćwiczenia burza/deszcz pomysłów. Na przygotowanym wcześniej dużym arkuszu papieru lub na tablicy zapisuj odpowiedzi na to pytanie, które padają z sali. Zadbaj, by zapisać wszystkie.

W następnym etapie zaprosz klasę do rozmowy, czy wskazane na tablicy przyczyny zjednoczenia można podzielić na jakieś kategorie. Zdefiniujcie je wspólnie, np. gospodarcze, związane z utrzymaniem pokoju, społeczne, kulturowe, etc.

Nie ścieraj zapisków z tego etapu lekcji ani pogrupowanych powodów integracji. Wykorzystasz je pod koniec lekcji.

II. MINI WYKŁAD - PODSTAWOWE INFORMACJE O POWSTANIU UNII EUROPEJSKIEJ

🕒 5 MINUT

Przedstaw teraz klasie podstawowe informacje dotyczące powstania Unii Europejskiej. Przeczytaj materiał pomocniczy, który jest załącznikiem 1 do tego scenariusza i na jego podstawie przygotuj swój mini wykład.

Przygotuj sobie wcześniej kartki A4 z zapisanymi na nich poniższymi hasłami. Opowiadając, przyklejaj kolejne kartki do tablicy, tak aby osoby uczestniczące widziały, o czym mówisz. Warto przygotować to właśnie na kartkach, a nie jako prezentację puszczaną z rzutnika, bo zmiana formy da szansę, że klasa będzie skupiona na tym, co mówisz.

HASŁA NA KARTKACH A4:

II wojna światowa – ogromne zniszczenia na kontynencie i na świecie, trudna do policzenia liczba ofiar, ogromna potrzeba pokoju i działań w celu jego długotrwałego utrzymania.	Deklaracja Schumana 1950 – pomysł na wspólną kontrolę wydobycia węgla i produkcji stali, aby wojna między Francją a Niemcami była „nie tylko nie do pomyślenia, ale i materialnie niemożliwa”.
Powstanie Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (EWWiS) 1951 – powstaje pierwsza wspólnota państw: Francja, Republika Federalna Niemiec, Włochy, Belgia, Holandia, Luksemburg.	Podpisanie Traktatów Rzymskich 1957 – początek działania wspólnego rynku między państwami sygnatariuszami.
Podpisanie Traktatu o Unii Europejskiej (Traktatu z Maastricht) 1993 – utworzenie Unii Europejskiej.	Największe w historii terytorialne rozszerzenie Unii Europejskiej 2004 – również w tym roku Polska została przyjęta do UE.

III. INSTYTUCJE UNII EUROPEJSKIEJ I ROLA POLSKI W ICH DZIAŁANIU

🕒 30 MINUT

Zaproś klasę do pracy w grupach. Wyjaśnij, że zadaniem każdej z nich będzie wyszukanie kluczowych informacji na temat celów i sposobów działania wskazanej instytucji europejskiej. Zaznacz, że grupy będą pracowały z wykorzystaniem telefonów/komputerów (jeśli ta część lekcji może odbyć się w sali komputerowej, skorzystaj z tej możliwości; jeśli nie, wystarczy, że młodzież wykorzysta swoje smartfony).

Zadbaj, by w danej grupie pracowało nie więcej niż 5 osób. Przydziel grupom poszczególne instytucje do opracowania. Poproś, aby oprócz podstawowych informacji na temat celów i sposobów ich działania, grupy dowiedziały się kto z Polski uczestniczy w pracach tej instytucji i jaka jest rola tych osób. Zaznacz, że elementem tej aktywności jest wyszukiwanie informacji w sieci oraz ich krytyczna analiza, sprawdzanie, czy informacje te są wiarygodne i pochodzą ze sprawdzonych źródeł. Jeśli wiesz, że klasa umie i lubi opracowywać proste plakaty/infografiki, pozwól im w ten sposób pracować. Zwróć klasie uwagę, by wiadomości o instytucjach zostały opracowane w taki sposób, który według nich najbardziej sprzyja zapamiętywaniu i uczeniu się.

Instytucje:

- Rada Europejska,
- Rada Unii Europejskiej,
- Komisja Europejska,
- Parlament Europejski,
- Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Jeśli klasa jest liczniejsza niż 25 osób więcej niż jedna grupa może opracowywać informacje na temat tej samej instytucji.

Zapisz na tablicy pytania pomocnicze, z których grupy powinny korzystać wyszukując informacje:

- Kto zasiada w tej instytucji?
- Ile osób zasiada w tej instytucji i dlaczego akurat tyle?
- Skąd są te osoby i jak są powoływane?
- Kto z Polski uczestniczy w pracach tej instytucji?
- Jaka jest rola tej instytucji w tworzeniu/egzekwowaniu wspólnego dla UE prawa?
- Czyje interesy reprezentują te osoby?

Zaplanuj na to działanie co najmniej 10 minut. Ważne, aby młodzież miała wystarczająco dużo czasu, aby zagłębić się w informacje i mieć realnie czas na sprawdzenie ich wiarygodności. Kiedy grupy będą gotowe, zaproś je do przedstawienia efektów swojej pracy i zachęć do zadawania pytań.

Na koniec poproś każdą z grup, aby podzieliła się refleksją na temat tego, w jaki sposób Polska korzysta z działania poszczególnych instytucji, co ich powołanie dało Europie i nam, jako obywatelkom i obywatelom. Jeśli wiesz, że młodzież potrzebuje więcej czasu, aby przygotować się do takiej rozmowy, zadaj to pytanie na etapie przygotowania do pracy grupowej.

W podsumowaniu uwzględnij poniższe punkty:

- Kraje członkowskie powołały wspólne instytucje Unii Europejskiej, które są upoważnione do tworzenia prawa obowiązującego wszystkie państwa członkowskie i ich obywateli.
- W uchwalaniu tego wspólnego prawa Unii biorą udział przedstawicielki i przedstawiciele rządów wszystkich państw członkowskich - ministrowie właściwi dla danego tematu (tworząc tzw. Radę Unii Europejskiej) oraz posłanki i posłowie do Parlamentu Europejskiego, wybierani w powszechnych wyborach przez wszystkich obywateli i obywatelki Unii. Poprzez udział w wyborach mamy wpływ na decyzje podejmowane w UE.
- Polska na równi z innymi krajami uczestniczy w tworzeniu prawa w UE, w procesie podejmowania decyzji. Polska ma swoich reprezentantów w instytucjach Unii.
- W podejmowaniu decyzji dot. kształtu nowego prawa zazwyczaj szuka się konsensusu, czyli kompromisu, który stara się uwzględnić interesy jak największej liczby stron. Polska musi się więc liczyć z interesami pozostałych państw członkowskich, a one z naszymi.

Możliwe rozwinięcie na kolejne 45 min

Jeśli planujesz lekcję 90-minutową przejdź do następnego elementu scenariusza.

Wyjaśnij klasie, że aby dobrze zrozumieć genezę powstania i filozofię działania Unii Europejskiej konieczne jest zrozumienie idei wspólnotowości.

I. ĆWICZENIE “WSPÓLNOTA DAJE SIŁĘ?”

🕒 15 MINUT

Zaproś klasę do ćwiczenia. Wyobraź sobie, że jako osoba prowadząca występujesz w roli “świata zewnętrznego”. Z kolei klasę poproś, aby każda osoba wyobraziła sobie, że jest samodzielnym państwem. Może nadać sobie nazwę. Rozdaj całej klasie kartki, lub poproś aby każda osoba skorzystała ze swoich zasobów i zapisała na tej kartce jedną rzecz/postulat, który chciałaby wynegocjować ze “światem zewnętrznym”.

Mogą to być np. tańsze pakiety internetowe w telefonach za granicą, stypendia edukacyjne dla licealistów i licealistek, więcej możliwości taniego podróżowania pociągami po Europie. Podaj te przykłady tylko w sytuacji, gdy młodzież będzie zgłaszała problemy z wymyśleniem własnych postulatów. Przypilnuj, aby każda osoba pracowała samodzielnie.

Następnie poproś aby każda osoba przeczytała swój postulat. Po odczytaniu każdego skomentuj go, dając do zrozumienia, że taki postulat/życzenie nie ma szans na spełnienie. Możesz wykorzystać takie zdania: „jesteś za mały/a jako państwo, nie opłaca mi się tego uwzględniać”, “nie mam interesu, żeby się tym przejmować”, “to dotyczy zbyt małej grupy”, “może kiedyś, ale to mało ważne”. Dodawaj też komentarze od siebie.

Celem tej części ćwiczenia jest uświadomienie klasie, że pojedynczy głos sam w sobie ma mniejszą wagę, niż głos grupy.

W kolejnym etapie zaproś klasę do pracy w większych grupach, 6-8 osobowych. Wyjaśnij, że każda z tych grup to Unia Europejska. Poproś, aby w grupach osoby przeczytały sobie jeszcze raz swoje postulaty i uzgodniły jeden wspólny, który skierują do “świata zewnętrznego”.

Mogą to zrobić na podstawie podobieństw między swoimi postulatami, połączyć kilka postulatów w jeden, lub wybrać jakąkolwiek inną formę ustalenia wspólnego stanowiska. Daj grupom na to działanie maksymalnie 5 minut.

W momencie, gdy grupy skończą pracę, poproś aby po kolei odczytały swoje postulaty. Znowu skomentuj każdy, tym razem jednak zaznaczaj, że skoro grupa mówi “jednym głosem”, reprezentując większą liczbę obywateli i obywateli/konsumentek i konsumentów/zasobów, jako “świat zewnętrzny” musisz się z tym liczyć i weźmiesz postulat pod uwagę.

Następnie podsumuj ćwiczenie. Poproś klasę o odpowiedzenie na poniższe pytania. W zależności od tego, ile masz czasu, możesz te pytania dowolnie modyfikować. Ważne jest jednak, aby osoby miały szansę na refleksję na temat zmiany jaka nastąpiła, gdy zaczęły działać w grupie. Przykładowe pytania:

- Jak się czuliście/czuliście, gdy każdy mówił osobno?
- Jak zmieniło się wasze poczucie siły, gdy wystąpiliście/wystąpiliście wspólnie?
- Jak to ćwiczenie przekłada się na rzeczywiste funkcjonowanie Unii Europejskiej?

Podsumuj ćwiczenie zwracając uwagę, że Europa to niewielki kontynent składający się z bardzo wielu małych (w skali świata) państw, których pojedynczy głos liczy się dużo mniej, niż kiedy państwa współpracują ze sobą i wspólnie "negocjują" swoje racje ze światem zewnętrznym.

Jeśli masz jeszcze czas, warto w podsumowaniu pokazać mapy świata z różnych perspektyw. Mapy dostępne są [tutaj](#).

Wyjaśnij, że świat widziany z perspektywy europejskiej, w której Europa jest centrum, a poszczególne państwa, w tym Polska, wydają się duże i znaczące, z innych perspektyw wygląda inaczej, a Europa wcale nie jest dużym kontynentem, nie wspominając już o państwach europejskich, których czasem w ogóle nie widać na mapach świata. Przykłady takich map znajdziesz w załączonej prezentacji.

II. ĆWICZENIE "WYBIERAMY PRZEKĄSKĘ, CZYLI JAK DZIAŁA KONSENSUS"

 15 MINUT

Zaproś klasę do krótkiego ćwiczenia, którego celem jest zobrazowanie najpopularniejszej procedury podejmowania decyzji w Radzie Unii Europejskiej. Wyjaśnij, że procedura ta to konsensus, czyli kompromis, który stara się uwzględnić interesy jak największej liczby stron. Polska musi się więc liczyć z interesami pozostałych państw członkowskich, a one z naszymi.

Ostatecznie dla podjęcia decyzji, w większości przypadków, konieczna jest zgoda przynajmniej 15 z 27 państw członkowskich reprezentujących minimum 65% ludności całej UE (tzw. "podwójna większość").

Podaj klasie 3 propozycje prostych przekąsek, np. pizza, ciasto, frytki. Poproś klasę, by kolejno zagłosowała, która z nich jest najlepsza. Odczytaj po kolei nazwy przekąsek i poproś osoby, które na dane danie głosują o podniesienie ręki. Zapisuj wyniki głosowania na tablicy. Wygrywa ta przekąska, która zebrała najwięcej głosów. A to oznacza, że część osób przegrała, może nie być z tego zadowolona. Zapytaj o to.

Następnie powiedz, że teraz spróbujecie podjąć decyzję drogą konsensusu, czyli tak, aby żadna osoba nie była całkiem niezadowolona. Poproś klasę o podjęcie dyskusji, której celem będzie znalezienie takiego rozwiązania, które zostanie zaakceptowane przez wszystkie osoby. Uzbrój się w cierpliwość - może być głośno, klasa może nie umieć się dogadać. Obserwuj sytuację, postaraj się nie interweniować. Ważne, aby młodzież próbowała rozmawiać, szukać rozwiązań, nawet jeśli jest to na początku nieporadne. Nie dając im tej możliwości w szkole, zabieramy im bardzo ważną lekcję o dyskusji, rozwiązywaniu problemów, poszukiwaniu rozwiązań. Jeśli jednak widzisz, że jakaś osoba się nie zgadza i nie zostało to wzięte pod uwagę przez resztę, zwróć na tę sytuację uwagę.

Po 5 minutach dyskusji sprawdź, czy klasa osiągnęła konsensus. Jeśli nie, porozmawiajcie o tym. Sprawdźcie, co takiego się wydarzyło, że nie udało im się dogadać? Zapytaj, czy młodzi ludzie brali pod uwagę rozwiązania innowacyjne, np. zupełnie inną przekąskę? Zadać pytanie, co zrobiliby inaczej, aby przybliżyć się do wspólnej decyzji. Jeśli masz jeszcze czas, pozwól grupie na podjęcie drugiej próby dojścia do porozumienia.

Na koniec podsumuj z klasą ćwiczenie. Możesz zadać takie pytania:

- Jak się czuliście/czuliście w głosowaniu większościowym?
- Jak się czuliście/czuliście przy szukaniu konsensusu?
- Co było trudniejsze, a co bardziej satysfakcjonujące?

III. CO MÓWILI TZW. OJCOWIE ZAŁOŻYCIELE EUROPY?

🕒 15 MINUT

Jeśli zostanie Ci czas, na koniec lekcji możesz jeszcze zaproponować klasie dodatkowe ćwiczenie.

Zaproś teraz klasę do pracy w parach (może być tak, jak osoby siedzą w ławkach). Rozdaj parom wydrukowane cytaty z Jeana Monneta i Roberta Schumana. Poproś każdą parę o przygotowanie interpretacji cytatu, również w odniesieniu do bieżących geopolitycznych wydarzeń na świecie, np. pandemii Covid-19, napaści Rosji na Ukrainę w 2014 roku i potem w 2022. Daj na tę rozmowę 3 minuty.

Następnie poproś pary o połączenie się w 4-osobowe grupy (razem pracują teraz te pary, które miały ten sam cytat do zinterpretowania).

Poproś o podzielenie się swoimi pomysłami na interpretację, poszukiwanie konsensusu (3 minuty). Następnie zaproś klasę do rozmowy plenarnej. Poproś wybrane grupy o krótką informację zwrotną na temat swojej interpretacji danego cytatu (4 minuty).

Cytaty:

“My nie tworzymy koalicji państw, my jednoczymy ludzi” - przemówienie Jeana Monneta wygłoszone 30 kwietnia 1952 r. w Waszyngtonie

“Europa nie powstanie za jednym razem ani przez konstrukcję całościową, zaistnieje przez konkretne realizacje tworzące najpierw solidarność faktyczną”. Deklaracja Schumana, 1950 r.

“Siła prostych idei pokona brak zaufania, który jest głównym źródłem nieporozumień między narodami”. Wspomnienia Jeana Monneta

“Równość ma zasadnicze znaczenie w stosunkach międzyludzkich. Nie ma trwałego pokoju, jeżeli opiera się on na dyskryminacji”. Wspomnienia Jeana Monneta

„Przez umieszczenie podstawowej produkcji pod wspólnym zarządem i instytucję nowej Wysokiej Władzy, której decyzję zwiążą Francję, Niemcy i kraje, które do niej przystąpią, ta propozycja stanie się pierwszą konkretną podstawą Federacji Europejskiej, niezbędnej dla zachowania pokoju.”. Deklaracja Schumana

“Pokój na świecie nie mógłby być zachowany bez twórczych wysiłków na miarę grożących mu niebezpieczeństw”. Deklaracja Schumana

IV. PODSUMOWANIE

 5 MINUT

Poproś klasę o szybkie podsumowanie lekcji. Zaproponuj rundę jednego słowa: każda osoba jednym słowem podsumowuje to, czego dowiedziała się, doświadczyła w czasie lekcji. Zadbaj, by wszystkie chętne osoby się wypowiedziały, nie zmuszaj jednak do zabrania głosu, jeśli ktoś tego nie chce.

Celem lekcji jest przedstawienie młodym ludziom podstawowych informacji na temat genezy powstania Unii Europejskiej. Lekcja ma jednak być przyczynkiem do pogłębionej refleksji na temat współpracy, wspólnotowości, poleganiu na sobie nawzajem. Ważne jest też zwrócenie uwagi na to, że pokój jest wartością stojącą u podstaw powstania Wspólnoty i warto tę wartość, szczególnie współcześnie pielęgnować.

W ramach lekcji zaproponowano ćwiczenie pokazujące wartość współpracy i dochodzenia do konsensusu. Do tego tematu warto wracać na kolejnych godzinach, omawiając inne tematy z podstawy programowej edukacji obywatelskiej.

Nie neguj nawet krytycznych opinii na temat integracji europejskiej. Jeśli nie będziemy pozwalać, w edukacyjnych warunkach, wypowiadać takich opinii, będziemy mieć coraz mniej przestrzeni i możliwości do reagowania na nie. Zmiana zdania na ten temat nie nastąpi w ciągu tej lekcji, czas reakcji będzie tu znacznie dłuższy, ale pozwalając na swobodne dzielenie się swoimi przemyśleniami jest już pierwszym krokiem do opartej na faktach rozmowy. Warto z tej możliwości korzystać w szkole.

Jeśli któryś element lekcji będzie trwał dłużej i poczujesz, że warto temat pociągnąć dalej, dany element przedłużyć, zrób to. To Ty najlepiej znasz młodzież, z którą pracujesz i jesteś ekspertką/ekspertem w prowadzeniu lekcji. Podążaj więc za tym, co dzieje się w grupie, a kolejne elementy/ćwiczenia w tym scenariuszu możesz dowolnie dostosowywać i zmieniać. Z naszej perspektywy kluczowe jest stworzenie przestrzeni do rozmowy o dylematach związanych z zacieśnianiem integracji europejskiej. Ta sama uwaga dotyczy skracania zaplanowanych w scenariuszu aktywności. Jeśli chcesz z czegoś zrezygnować lub skrócić, zrób to.

Przy pracy nad wyszukiwaniem informacji w internecie zadбай o to, by dawać młodym ludziom wskazówki na temat wiarygodności źródeł, z których czerpią. Możesz też przypomnieć czym jest dezinformacja i misinformacja oraz jak się tych zjawisk wystrzegać.

MATERIAŁY POMOCNICZE DO WYKORZYSTANIA PODCZAS ZAJĘĆ ZOSTAŁY ZAMIESZCZONE W ZAŁĄCZNIKACH PONIŻEJ.

ZAŁĄCZNIK NR 1 - MATERIAŁ POMOCNICZY DLA OSOBY PROWADZĄCEJ

Najważniejsze tezy:

1. Głównym motywem rozpoczęcia procesu integracji europejskiej w I. 50. XX wieku była chęć rozwiązywania sporów w drodze negocjacji i szukania kompromisów, a nie kolejnych wojen pomiędzy państwami europejskimi.
2. Próby głębokiej integracji politycznej i wojskowej nie powiodły się, dlatego początkowo skoncentrowano się przede wszystkim na współpracy gospodarczej.
3. Dzięki rozpoczętej integracji gospodarczej powstał tzw. wspólny rynek – jednolity obszar gospodarczy, który tworzą niepodległe państwa europejskie.
4. Na bazie wspólnego rynku w 1993 roku powstała Unia Europejska. Jej mieszkańcy mają zagwarantowane wspólne prawa, przysługujące wszystkim obywatelom i obywatelkom Unii.
5. Aby Unia Europejska i wspólny rynek mogły funkcjonować, w niektórych dziedzinach obowiązują jednolite dla całego jej terytorium przepisy. Prawo to tworzą wspólne instytucje UE, w których swoich przedstawicieli mają wszystkie państwa członkowskie.
6. W podejmowaniu decyzji wewnątrz Unii zazwyczaj szuka się konsensusu.

Rozwinięcie:

Początki aktualnego modelu integracji europejskiej datowane są na lata 50. XX wieku. Należy jednak pamiętać, że obecna Unia Europejska nie jest pierwszym w historii przykładem pogłębionej współpracy narodów czy plemion europejskich. Z taką wspólnotowością, choć w zupełnie innych warunkach i na innych zasadach, mieliśmy już do czynienia np. w Cesarstwie Rzymskim, a także później, w średniowieczu.

Integracja europejska lat 50. XX wieku miała swoje korzenie przede wszystkim w doświadczeniach dwóch wojen światowych. Zgodnie z założeniami pomysłodawców, tj. przede wszystkim Francuzów Roberta Schumana i Jeanna Monneta, narody europejskie powinny ze sobą ściśle współpracować, aby ew. spory rozwiązywać pokojowo, według określonych reguł, a nie za pomocą walk zbrojnych. Ich zdaniem konieczna była pogłębiona współpraca polityczna, obronna (wojskowa) oraz gospodarcza. Schuman i Monnet musieli się jednak zmierzyć ze znacznym oporem w swoim kraju. Było to zrozumiałe, zważywszy na fakt, że idee te sformułowano kilka lat po zakończeniu II Wojny Światowej, w której Niemcy byli agresorami, a Francuzi ofiarami. O ile doświadczenia niemieckiej okupacji we Francji nie były aż tak okrutne, jak np. w Polsce, to mimo wszystko wielu Francuzów dalej było sceptycznych wobec nawiązywania jakiegokolwiek bliższej współpracy z Niemcami.

Ostatecznie więc, wbrew pierwotnej idei pomysłodawców integracji nie doszło do powołania unii politycznej ani unii obronnej, a skoncentrowano się na współpracy gospodarczej. W 1950 roku ogłoszona została Deklaracja Schumana - pomysł na wspólną kontrolę wydobycia węgla i produkcji stali, który został zrealizowany rok później poprzez powstanie Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali.

Początkowo przystąpiło do niej 6 państw – Belgia, Francja, Holandia, Luksemburg, Niemcy i Włochy. Przede wszystkim rozpoczęto budowę tzw. wspólnego rynku, który zaczął działać w 1957 roku na podstawie Traktatów Rzymskich. Pomiędzy jego uczestnikami zniesione zostały cła (czyli dodatkowe podatki od handlu między państwami), ujednolicono różne normy i wymagania, pozwolono na swobodne przemieszczanie się.

Dzięki temu przedsiębiorcy z poszczególnych krajów wspólnego rynku mogą współpracować ze sobą bez dodatkowych ograniczeń, a konsumenci nabywać towary wysokiej jakości wyprodukowane na całym jego obszarze.

Na bazie wspólnego rynku w 1993 roku (Traktat z Maastricht) powstała Unia Europejska, która stanowi unikalny i niepowtarzalny nigdzie indziej na świecie model współpracy ekonomicznej i społecznej pomiędzy niepodległymi państwami. Ważnym momentem w jej rozwoju był rok 2004, kiedy doszło do największego w historii rozszerzenia. Do Unii przystąpiło wtedy wiele państw z Europy Środkowej, w tym Polska. Obecnie członkami Unii jest 27 niepodległych państw europejskich.

Mieszkańcy Unii Europejskiej mają możliwość swobodnego przemieszczania się na jej całym terytorium. Oznacza to np. brak wiz, ograniczeń wjazdowych dla wybranych grup, konieczności uzyskiwania specjalnych pozwoleń na podróż, podjęcie pracy czy nauki. W Karcie Praw Podstawowych spisano także wspólne, podstawowe prawa, przysługujące wszystkim obywatelom Unii, m.in. takie jak przestrzeganie praw człowieka i swobód obywatelskich, wolne wybory, niezależne media i wolność słowa, poszanowanie godności ludzkiej oraz równość wszystkich obywateli. Ich przestrzeganie jest chronione przez sądy krajowe, ale także przez Trybunał Sprawiedliwości UE. Wiele krajów europejskich przyjęło także wspólną walutę – euro, co ułatwia płatności przy transakcjach pomiędzy państwami wewnątrz Unii oraz obniża ich koszty. Polska, ale także np. Czechy oraz Szwecja na ten moment nie zdecydowały się jednak na ten krok, pozostając przy swoim dotychczasowym pieniądzu.

Aby te wszystkie udogodnienia mogły funkcjonować, a mieszkańcy Unii czerpać z niego korzyści, w niektórych obszarach musiały powstać wspólne reguły i zasady. Gdyby każdy kraj członkowski Unii samodzielnie tworzył normy dot. wytwarzanych tu dóbr i usług, zasad przemieszczania się, handlu, podstawowych praw obywatelskich itd., wspólny rynek i pozostałe korzyści nie mogłyby działać. Tak samo, jak np. Polska nie mogłaby stanowić jednolitego obszaru gospodarczego, gdyby pojawiły się znaczne różnice w normach, które obowiązują w poszczególnych województwach naszego kraju.

Dlatego powołano wspólne instytucje Unii Europejskiej, które są upoważnione do tworzenia prawa, obowiązującego wszystkie państwa członkowskie i ich obywateli. Prawo to może być jednak wydawane tylko w niektórych obszarach, jak np. handel, rolnictwo, ochrona środowiska czy zasady funkcjonowania wspólnego rynku.

W innych dziedzinach, jak np. bezpieczeństwo wewnętrzne, polityka zagraniczna czy wymiar sprawiedliwości kompetencje Unii Europejskiej są bardzo ograniczone, a za tworzenie norm odpowiadają w całości lub prawie w całości władze krajowe. W uchwalaniu tego wspólnego prawa Unii biorą udział przedstawiciele rządów wszystkich państw członkowskich (tworząc tzw. Radę Unii) oraz posłowie do Parlamentu Europejskiego, wybierani w powszechnych wyborach przez wszystkich obywateli Unii. Inne ważne instytucje to Komisja Europejska, która wdraża przyjęte prawo, Rada Europejska - premierzy/prezydenci wszystkich państw członkowskich podejmujący najważniejsze decyzje strategiczne oraz Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, który pilnuje, aby prawa europejskiego przestrzegali państwa członkowskie, ale także inne instytucje samej Unii.

Swoich reprezentantów w instytucjach Unii ma oczywiście także Polska. Aktualnie z Polski pochodzi m.in. 53 spośród 720 deputowanych do Parlamentu Europejskiego, komisarz w Komisji Europejskiej, sędzia Trybunału Sprawiedliwości, a także wielu innych urzędników w różnych europejskich instytucjach. W przeszłości Polacy sprawowali m.in. funkcje przewodniczących Rady Europejskiej oraz Parlamentu Europejskiego, czyli najważniejszych unijnych instytucji.

W podejmowaniu decyzji dot. kształtu nowego prawa zazwyczaj szuka się konsensusu, czyli kompromisu, który stara się uwzględnić interesy jak największej liczby stron. Polska musi się więc liczyć z interesami pozostałych państw członkowskich, a one z naszymi.

Ostatecznie dla podjęcia decyzji, w większości przypadków, konieczna jest zgoda przynajmniej 15 z 27 państw członkowskich reprezentujących minimum 65% ludności całej UE (tzw. "podwójna większość"). Każdy kraj ma możliwość wywierania wpływu na decyzje obowiązujące w całej Wspólnocie. W niektórych przypadkach może się jednak zdarzyć, że jakieś państwo zostanie przegłosowane i musi się w tej sprawie dostosować do decyzji większości. Na tę zasadę zgodziły się państwa członkowskie.

Niniejszy materiał jest jednym z cyklu 7 scenariuszy zajęć przygotowanych przez Polską Fundację im. Roberta Schumana w ramach projektu „Obywatele i Obywatelki UE”. Projekt jest dofinansowany ze środków Ministerstwa Edukacji Narodowej na podstawie umowy nr MEN/2025/DK/961 z dnia 23.07.2025 r. w ramach programu pod nazwą „Młodzi obywatele” na 2025 r.

Publikacja powstała przy wsparciu Unii Europejskiej. Wsparcie Unii Europejskiej dla produkcji tej publikacji nie stanowi poparcia dla treści, które odzwierciedlają jedynie poglądy autorów, a Unia Europejska i Komisja Europejska nie mogą zostać pociągnięte do odpowiedzialności za jakiekolwiek wykorzystanie informacji w niej zawartych.

Trenerka opracowująca scenariusz: Elżbieta Olczak
Zespół merytoryczny: Kinga Bartnicka, Rafał Dymek,
Joanna Jendrośka, Iga Kamocka

Polska Fundacja im. Roberta Schumana
Al. Ujazdowskie 37/5,
00-540 Warszawa,
+48 571 487 359
poczta@schuman.pl
NIP: 526-16-67-243